

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא עונה בה שאם עשה תשובה ומת מיתה ממרקה ... חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבים אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבים.....1
- ב. אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן.....4
- ג. שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים.....5

דף יג.

א. הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא עונה בה שאם עשה תשובה ומת מיתה ממרקה ... חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבים אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבים

כבר התבאר במסכת יומא דף פה: פו. ולעיל דף יב: שחייבי חטאות¹ ואשמות ודאים שעבר עליהן יום כפורים חייבין להביא לאחר יום הכפורים, וחייבי אשמות תלויין פטורין שנאמר (שם פסוק ל) מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ, כך למדו מפי השמועה שכל חטא שאין מכיר בו אלא ה' נתכפר לו. ובזמן הזה שאין בית המקדש קיים, ואין לנו מזבח כפרה², אין שם אלא תשובה, התשובה מכפרת על כל העבירות³, אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו, שנאמר (יחזקל לג פסוק יב) וְרָשָׁעַת הָרָשָׁע לֹא יִכָּשֶׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ מִרְשָׁעוֹ.

¹ רמב"ם הלכות שגגות פרק ג הלכה ט

² ואין אנו יכולים להביא עולה על עשה ומלקות על ל"ת וחטאת על השגגות וכו' ועיין שערי תשובה לרבינו יונה שער ד אות ב

³ וא"ת הא אמרו במתניתין שם בפרק יוה"כ (דף פ"ה ב) תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל ל"ת וא"כ איך קאמר דצריך תשובה ויוה"כ לל"ת כבר תירצו התוספות בשבועות פ"ק (דף י"ב ב ד"ה לא זו) דמכפרת דמתניתין אינה מחילה גמורה אלא שמקילין לו מן הדין. לחם משנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

עצמו של יום הכפורים מכפר לשבים והמאמינים בכפרתו⁴, שנאמר (ויקרא שם) ב' ביום הזה יכפר עליכם. אבל אינו מכפר לשאינם שבים⁵. או למבעט בו ומחשב בלבו מה מועיל לי יום כיפור זה.

וכבר התבאר במסכת סנהדרין דף צ: ודף צט. שאלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים, המינים והאפיקורוסין והכופרים בתורה, והכופרים בתחיית המתים ובביאת הגואל, המורדים ומחטיאי הרבים, והפורשין מדרכי צבור, והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים, והמוסרים ומטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים, ושופכי דמים, ובעלי לשון הרע, והמושך ערלתו⁷.

הטובה הצפונה⁸ לצדיקים היא חיי העולם הבא והיא החיים שאין מות עמהן והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה (דברים כב פסוק ז) לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהָאֲרֻכָּת יָמִים, מפי השמועה למדו לְמַעַן יִיטֵב לָךְ לעולם שכולו טוב וְהָאֲרֻכָּת יָמִים לעולם שכולו ארוך, וזהו הוא העולם הבא, שכר הצדיקים הוא שיוזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו.

ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו, וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת שאינו חי לעולם אלא נכרת ברשעו ואבד כבהמה, וזהו כרת הכתובה בתורה שנאמר (במדבר טו פסוק לא) הַפֶּתֶת תִּפְתָּח הַנֶּפֶשׁ הַהִוא, מפי השמועה למדו הַפֶּתֶת בעולם הזה תִּפְתָּח לעולם הבא, כלומר

⁴ רמ"א או"ח תרוז

⁵ כרבנן ודלא כרבי להלן דס"ל דמכפר אף לשאינם שבים. נו"כ על הרמב"ם שם

⁶ שם הלכה ו

⁷ רבינו [לא] הזכיר סברת ר' עקיבא דאמר אף הקורא בספרים החיצונים והלוחש על המכה. ולא סברת אבא שאול דקאמר אף ההוגה את השם באותיותיו, דודאי פסק כתנא קמא ועם כל זה הקורא בספרים החיצונים דאסור הביאו רבינו בהל' ע"ז פ"ב ה"ב שכן פ"י בפירוש המשניות שהם ספרי מינים והם ספרים שחברו עובדי ע"ז. והלוחש על המכה נמי הזכירו שם בפ"א הי"ב. והוגה את השם נמי הזכירו רבינו לאיסורא בהל' נשיאות כפים פ"ד ה"י ע"ש. והתם בפ"ק דע"ז מאי דפריך על ר' הנינא בן תרדיון והיכי עביד הכי והתנן וכו' הכוונה דהן אמת דאבא שאול הוא דאמר כן דאין לו חלק לעוה"ב ואין הלכה כן. מ"מ לא פליגי מן הקצה אל הקצה דלרבנן אפי' איסורא ליכא אלא דרבנן פליגי דסברי חלק לעוה"ב יש לו אבל איסורא מיהא איכא לכו"ע כן נ"ל. ועיין להרב החב"ב ולק"מ. בן ידיד

⁸ רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שאותה הנפש שפירשה מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא אלא גם מן העולם הבא נכרתת⁹.

הנקמה¹⁰ שאין נקמה גדולה¹¹ ממנה שתכרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים שנאמר הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָּהּ, וזה האבדון הוא שקורין אותו הנביאים דרך משל באר שחת ואבדון ותפתה ועלוקה וכל לשון כלייה והשחתה קוראין לו לפי שהיא הכלייה שאין אחריה תקומה וההפסד שאינו חוזר לעולם.

⁹ וז"ל הרמב"ן ז"ל אשר כתב בזה ותשכיל כי הכריתות הנזכרים בנפש במחון גדול הוא בקיום הנפשות אחרי המיתה ובמתן השכר בעולם הנשמות כי באומרו ונכרתה הנפש מקרב עמה ונכרתה הנפש היא מעמיה יורה כי נפש החומאת היא תכרת בעונה ושאר הנפשות אשר לא חטאו תהיינה קיימות בזיו העליון ולכך הוא מפרש הנפש היא עונה בה כי בעון אשר הוא בה יכריתנה. ומעם זה הענין כי נשמת אדם נר ה' אשר נפח באפינו מפי עליון ונשמת שדי כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים הנה היא בעניינה לא תמות ואינה מורכבת שתפרד הרכבתה ותהיה לה סבת הוייה והפסד כמורכבים אבל קיומה ראוי והיא עומדת לעד כקיום שכלים הנבדלים ולכך לא יצטרך הנה לומר כי בזכות המצות יהיה קיומה אבל יאמר כי בעונש העבירות תתנאל ותטמא ותכרת מן הקיום הראוי. והוא הלשון שתפסה בהם התורה כרת כענף הנכרת מן האילן והוא שאמרו חכמים ז"ל מקרב עמה ועמה שלום כי הכרת של נפש החומאת יורה על קיום שאר הנפשות שלא חטאו והן עמה שהן בשלום, וכבר פירשתי שכל היעודים שבתורה בהבטחות או בהתראות כולם מופתים מן הנסים הנסתרים ובדבר מופתי תבטח ותזהיר התורה לעולם ולכן הזהיר בכאן בכרת שהוא ענין נסיי ולא הבטח בקיום שהוא ראוי עכ"ל בפ' אחרי מות

¹⁰ שם הלכה ה

¹¹ ממ"ש רבינו נראה שאין שום עונש וצער אחר לרשע אלא הכרת הזה בלבד. ודבר זה אינו לא כפי דברי תורה ולא כפי דברי רז"ל שהרי לדברים אלו אין עונש האדם אלא כרת ואין התורה מחייבת כרת לכל אדם. ונמצאת פוסק במענה זו את כל החומאים מן העונש. ועוד לדעת זו עשית את העובר על כרת אחת ואפיקורוס הכופר בעיקר ושופך דמים שוים בדיניהם וזה דבר הפך הדעת והפך התורה. וכתב הרמב"ן ז"ל שח"ו לא עלה דבר זה על דעת רבינו ז"ל אלא דבריו ז"ל על סוף האבדון וכליון החרוץ שאין אחריו עונש ונקמה שהוא הכרת שהוא ביטול הנפש וכלל בה שביטול זה הוא מלבד מה שנתייסרה תחלה בעונש גיהנם ביסורין גדולים והוא עונש גדול ואבדון המור שאבדה הנפש הנועם הגדול שהיתה ראויה לו מצד שהיתה זכה שלוקחה ממקום כבוד המלאכים או למעלה מהם שהוא זכות הצדיקים ומעלתם. וכ"כ כתב לעיל פרק ג' כל הרשעים שעונותיהם מרובים דנין אותם כפי חטאם ויש להם חלק לעוה"ב ואלו שאין להם חלק לעוה"ב אלא נכרתים ואובדין ונדרגין כפי גודל רשעם וכו', הרי שהפריש בין חייבי כריתות גמור ובין הנידון כפי רשעו ואם אין שם יסורין מה חילוק יש אלא דעתו כדפרישית, עכ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה, ולעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין¹², ובאלו נאמר (תהלים פט פסוק לג) וּפָקַדְתִּי בְשֹׁבֵט פְּשָׁעַם וּבִגְגָעִים עֲוֹנָם¹³.

ולאגן עליו¹⁴ מן היסורין ירבה צדקה שנאמר (משלי י פסוק ב, יא פסוק ד) וְצִדְקָה תַּעֲזִיל מַמָּוֶת וְיִשְׁתַּדֵּל שִׁיעֶשׂוּ אֲחֵרִים וְכֵן יִשְׁתַּדֵּל בַּמִּצּוֹת גְּמִילוֹת חֲסִדִּים, לעזור את חבריו בעצתו ובהשתדלותו, וידבר על לב העני נחמות, ויעסוק במצות ביקור חולים וקבורת מתים ותנחומי אבלים, ות"ת כנגד כולם שיעמול בתורה יטרח בה, ותדד שנתו מעיניו עליה, אם היה רגיל לקרוא פרק אחד ביום יקרא שני פרקים, אם היה רגיל לקרוא פרשה אחת יקרא שתי פרשיות ויהיה זה הטורח במקום יסורין.

וכן ישים במקום יסורים צומות ותעניות והורדת דמעות ומניעת נפשו מן התענוגים, ויאנח תמיד במרירות לבו, וישים רבוי המרירות במקום היסורים, ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה אותו צרה ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורים הרבים הראויים לבא עליו¹⁵.

וכאשר יעבור אדם¹⁶ על כריתות ועל מיתות בית דין בשוגג, חייב להתודות ולבקש תחנונים על הסליחה, ולהאנח במרירות לב ולדאוג ולפחד, כי אלה מעיקרי הכפרות, ויעסוק תמיד בפרשת חטאת, ויחשב לו כאילו הקריב חטאת, רוצה לומר כי יועיל הרבה בדבר ויתכפר לו מעין כפרת חטאת.

דף יג:

ב. אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן

¹² וקשה על רבינו למה לא הזכיר כלל מסבבת רבנן דבכולהו עבירות סגני מיתה חוץ משלש ונראה לומר דרבינו מפרש דמאי דקאמרי רבנן מיתה ממרקתן בכל עבירות חוץ משלש היינו דלא תכרת הנפש לעולם אלא ביסורין שבאין לה אחר כך יזכה לעוה"ב וכן מה שכתב בהני שלש דמיתה ותשובה ממרקת י"ל דלא תכרת הנפש אלא ביסורין שיבאו לה אחר המות תזכה לעוה"ב. לח"מ שם.

¹³ יש שאלה: והלא כתוב (ויקרא טז, ל): "מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו?" והתשובה בזה, כי מה שנאמר "לפני ה' תטהרו" מצות עשה על התשובה, שנחפש דרכינו ונחקרה ונשובה אל ה' ביום הכפורים. ואף על פי שנתחייבנו על זה בכל עת – החיוב נוסף ביום הכפורים, והטהרה אשר בידינו היא התשובה ותיקון המעשים, אבל מה שכתוב (שם): "כי ביום הזה יכפר עליהם לטהר אתכם" שהוא אמור על הטהרה, שהשם יתברך מטהר אותנו מן העון ומכפר עלינו כפרה שלמה ביום הכפורים בלא יסורים, זה נאמר על מצות לא תעשה, אבל על כריתות ומיתות בית דין תשובה ויום הכפורים תולים ויסורים ממרקים. שע"ת שם יז

¹⁴ שע"ת שם. חרדים שם

¹⁵ שע"ת שם.

¹⁶ שע"ת שם יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת יומא דף פו. ולעיל דף ב: ויב: ששעיר המשתלח¹⁷ הוא כפרה על כל ישראל ביום הכפורים ולפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר (שם טז פסוק כא) וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות, בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה¹⁸, בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח, והוא שעשה תשובה¹⁹.

אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות²⁰, ומה הן הקלות ומה הן החמורות, החמורות הן שחייבין עליהם מיתת בית דין או כרת, ושבועת שוא ושקר אף על פי שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות, ושאר מצות לא תעשה ומצות עשה שאין בהן כרת הם הקלות.

ג. שיהיו שוים במראה ובקומה ובדמים

כבר התבאר במסכת יומא דף סב. שנכפלה²¹ תיבת שני בשעירי יום הכפורים שלש פעמים, והוא אמרו (ויקרא טז פסוק ה) וּמֵאֵת עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים לְחֻטָּאת. ואמר (שם פסוק ז) וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, ואמר (שם פסוק ח) וְנָתַן אֶחָדָן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּדִלוֹת, ובא בקבלה שזה לרמוז מצותן שיותר רצוי ששני שעירי יום²² הכפורים יהיו שווין במראה שניהם לבנים או שניהם שחורים, ובקומה כלומר שגבהן שווה ובדמים שיהיה

¹⁷ רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה ב

¹⁸ ע"כ איירי בדברים שאין בהם חטאת ואשם כל"ת שאין בו כרת או עשה או בספק עבר שיש בו אשם תלוי שהרי בהם חייב להביא אחר יום הכפורים. ועיין לח"מ

¹⁹ להלן דף יב: אמרינן דאליבא דרבי אפילו לא עשה תשובה שעיר המשתלח מכפר אבל אליבא דרבנן דוקא בשעשה תשובה שעיר המשתלח מכפר אבל אם לא עשה תשובה אין מכפר, וידוע דאין הלכה כרבי מחביריו ולכך כתב רבינו והוא שעשה תשובה. כס"מ שם

²⁰ ק"ל דלהלן שם משמע דלרבנן אפילו עבר אעשה אם לא עשה תשובה אין שעיר מכפר ולרבי אפילו על החמורות מכפר בלא תשובה חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר בריתו בבשר וצ"ע. כס"מ שם. ועיין לח"מ ומעשה רקח ושאר אחרונים מה שיישבו

²¹ פי' הרמב"ם על המשנה

²² רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

מחירם שוה²³, ולקחתן כאחת, כגון²⁴ שילקחו מאדם א' ביחד, או מב' בני אדם ועשו שליח לקבל המעות, שבהקדש מעות קונות.

ורצוי ולא חובה לפי שאמר אחרי כן וְהִשְׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגִּזְרִל לְעִזְאֵזִל ולא אמר האחד רצה בכך שעיר מכל מקום, ולכן בדיעבד אף על פי שאינן שוין כשירין, לקח אחד מהן היום ואחד למחר או לאחר זמן, כשירים.

²³ ואפשר נמי שיהיו שוין במין המעות שיתן בעד זה וזה, אם בזהב או כסף או נחושת, ופשוט שאם לא לקחן, אלא נולדו אצלו יהי עב"פ דמי של זה כשל זה. תפארת ישראל – יכין מסכת נגעים פרק יד משנה ה
²⁴ תוספות ר' עקיבא איגר מסכת יומא פרק ו משנה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

